

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMÅT

Pris
om 250 *kr*
per år.

Tidskrift
Utgifven af Göteborgs Kvinnoförening.

N:o 22.

1886.

1:sta årg.

J. A. Wettergren & Co.,
GÖTEBORG,

rekommendera sitt stora, rikt sorterade lager af engelska, franska
och tyska Mode- och Manufakturvaror såsom

Klädningsstyger,

svarta och kulörta **Sidentyger, Möbel- och Gardintyger,**

Sorgtyger i alla moderna genres,

äfven äkta fransk **Svart Merinos,**
af erkänt bästa fabrikat till dagens lägsta priser.

☛ Profver sändas på begäran till landsorten franko. ☛

Kappmagasinet

erbjuder under hela året det största och rikhaltigaste urval af det nyaste i

Jaquetter, Paletåer, Dolmaner och Regnkappor,
allt till de billigaste priser i förhållande till varornas godhet.

J. A. Wettergren & Co.

GÖTEBORG

Distribueras af
WETTERGREN & KERBER.

1886.

Tryckt å
D. F. BONNIERS BOKTRYCKERI.

M. Bonnier

Sjöförsäkrings-Aktiebolaget

OCEAN

i Göteborg

afslutar försäkringar mot sjöskador å varor, å kasko, äfvensom försäkringar mot förluster å bodmerier, frakter, fraktförskotter, landtransporter m. m. till billiga premier och på liberala vilkor.

Kontor: **Vestra Hamngatan N:r 8.**

LAGER

af såväl de mest eleganta som billigaste

Manufaktur- Mode- och Hvitvaror,

Sybehörs och Garnérartiklar, Dame- och Barn-

hattar, Barnkläder, Tricotvaror, Bijouterier

och Galanteri-varor

m. m. m. m. hos

L. Kaiser & Co.,

Kyrkogatan 36.

Korsgatan 12.

Filial:

43. Södra Hamngatan 43.

Konkurrens-Magasinet,

Göteborg.

Platsens billigaste

Manufakturhandel

mellan

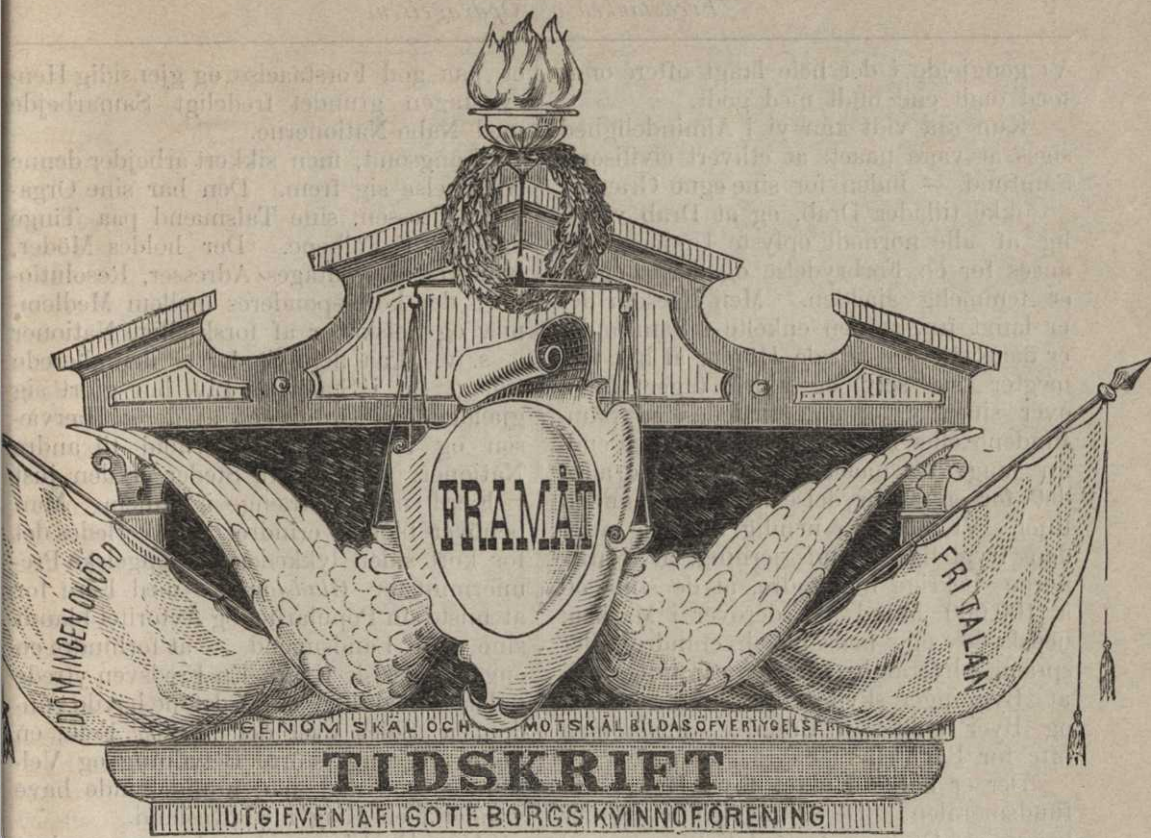
Grönsaks- och Kungstorgen,

11, Södra Larmgatan, 11.

OBS. Gula och röda skylten.

N:r 22.

15 November.

1886.

Första årgången.

Fredstanken og Opdragelsen.

Herman Molkenboer.

Vi have lært: du skal ikke slaa ihjel; og Samfundet har givet Læren Eftertryk ved at sætte Straf, som oftest Livs- straf, for at berøve en anden Livet.

Vi have lært: du skal elske din Næste som dig selv; og det er udtrykkelig ble- ven tilføjet at ved Næsten forstodes *alle*.

Vi have endvidere lært: dersom nogen giver dig et Slag paa din ene Kind, saa vend ham ogsaa den anden til, og der- som nogen vil gaa i Rette med dig og tage din Skjorte, lad ham tage Kjolen med.

Vi have fremdeles lært: elsker eders Fjender, velsigner dem som forbande eder, og beder for dem, som hade og forfølge eder.

Dette er den højeste Idealitet. Stræn- gere kan Fordringen ikke stilles, videre kan Uegennyttigheden ikke drives. Naar et Menneske i den grad fornægter sig selv, at det fuldstændig tilsidesætter egne Hensyn for andres, kan der hverken for- dres eller ydes mere.

Men denne Lære var ikke skikket til at akcepteres som Statspolitik. Den var ikke en Lov, som kunde bekjendtgøres i Lovtidenden, og hvorefter alle vedkom- mende havde sig at rette. Den var som en Surdej, der blev anbragt midt i Ver- den, og som saa efterhaanden skulde gjennemsyre Menneskenes og Samfunde- nes Liv.

Det er længe siden, men endnu ere vi ikke naaet ret vidt. Naar en slaar os paa den ene Kind, plejer vi sjelden at vende ham den anden til, og naar en forbander eller forfølger os, plejer vi sjæl- den at overøse ham med Velsignelser.

Vi gengjælde i det hele langt oftere ondt med ondt end ondt med godt.

Kun saa vidt kan vi i Almindelighed siges at være naaet: at ethvert civiliseret Samfund — inden for sine egne Grænser — ikke tillader Drab, og at Drab virkelig af alle normalt oplyste Undersaatter anses for en Forbrydelse og derfor ogsaa er temmelig sjælden. Men ligesom det er langt fra, at den enkelte i Samfundet er naaet til den ideale Højde, at han fornægter sig selv og aldrig tager Hævn over sin Fornærmer, saaledes er Samfundene eller Nationerne som Helhed endnu langt fra naaet saa vidt, at de anse det for en Forbrydelse at slaa hinanden ihjel. Vi møde jo nemlig atter og atter den frygtelige Kjendsgjerning, at Nationerne bekrige hverandre, at de stille 50 à 100,000 Mand og derover i Marken, nedskyde og nedsable hverandre eller sprænge hverandre i Luften samtidig med at Bygninger skydes sönder og sammen og Byer stikkes i Brand — altsammen ofte for Bagatellers Skyld.

Der er her et Hul, et uhyre Hul i Samfundsmoralen. De samme Nationer, der lærer, at Drab er forkasteligt, og som i *det enkelte Tilfælde* straffer Drab med Drab, de lærer og praktiserer med Handlingens Eftertrykkelighed, at det er tilladt *en masse*. De samme Nationer, som for deres egne Undersaatter prædiker højt Fornægtelsens Evangelium, prædiker det lige stik modsatte Evangelium, saa snart Talen er om deres Forhold til andre Nationer.

Langsomt arbejder den humane Verdensanskuelse sig frem, den Anskuelse: at Mennesker af forskellige Nationer ere Brødre saa vel som Mennesker af samme Nation; at de have fælles Interesser, fælles Pligter, fælles Rettigheder, fælles Bekymringer, fælles Glæder, fælles Arbejde, fælles Maal; at det er lige saa taabeligt som umoralsk at ödelægge hinandens Kræfter, hinandens Arbejde, hinandens Velstand ved Krig; og fremfor alt at Drab ikke er mere undskyldeligt, naar man slaar Masser ihjel, end naar man kun affliver en; og endelig at det er Regeringernes højeste Opgave at arbejde paa at skabe den störst mulige Sum af Velstand og Lykke blandt Undersaatterne i deres eget Land samt udad til at vedligeholde

et paa god Forstaaelse og gjensidig Hensynstagen grundet fredeligt Samarbejde med Nabo-Nationerne.

Langsomt, men sikkert arbejder denne Anskuelse sig frem. Den har sine Organer i Pressen, sine Talsmænd paa Ting og ude i Folkene. Der holdes Möder, Kongresser, vedtages Adresser, Resolutioner, der korresponderes mellem Medlemmer og Selskaber af forskellige Nationer o. s. v. Paa flere Steder er den allerede trængt ud i Staternes Liv, har gjort sig gjældende i Ordningen af deres Hærvæsen og i deres hele Forhold til andre Nationer. Paa andre Steder er den just i Færd med at trænge igjennem. Man behøver blot at erindre om, hvorledes det for kort siden lykkedes den engelske Premiæmintster *Gladstone* — med Fare for at miste sin Popularitet og Avtoritet blandt sine egne Landsmænd — at forhindre en engelsk-russisk Krig. En Fredsven ytrede i den Anledning, at Gladstone havde vundet en Sejer over det *engelske* Folk, en Sejer af langt større Betydning og Velsignelse end den, han mulig kunde have vundet i en Krig med Rusland.

Men Fredsbevægelsen har ogsaa givet sig Udslag i anden Retning end den rent politiske, nemlig paa *Undervisningens* Omraade. Initiativet er her udgaaet fra et Mand ved navn *Herman Molkenboer*, född i Nederlandene, for tiden bosat i den preussiske Rinstad Bonn.

Molkenboer, der selv er Lærer og kyndig i flere europæiske Nationers Sprog og Tænkemaade, har den Mening, at skal det blive til noget med Fredsværket, da maa selve Folkenes Fölelse og Tankesæt paa dette Punkt undergaa en Forandring. Efter hans Mening er nemlig den største Hindring for Krigenes Afskaffelse ikke Regeringerne eller Fyrsterne, som erklære dem, men derimod Folkene selv. Det er vel ofte Fyrsternes indbyrdes Stridigheder og Intriger, der giver det første Stöd til en Krig; men Folkene ere i Reglen vildfarende, forfængelige og entusiastiske nok til strax at gjøre fælles Sag med deres Fyrster og tro, at naar disses personlige Forfængelighed er bleven krænket, er hele Nationen bleven det. Nogle svulstige og ophidsende Deklamationer fra Regeringen om Forhaanelser af Nationen, Krænkelser af Nationalitetsfölelsen, Folke-

retten o. s. v., ja, undertiden den blotte Krigserklæring, der unægtelig er et Slags Kraftprodukt og alene af den Grund har noget begejstrende ved sig — er som oftest tilstrækkelig til at bringe en almindelig Folkerejsning i Stand. Da den franske Regering i 1870 havde besluttet at erklære Preussen Krig, fordi Kong Vilhelm ikke havde villet love for Fremtiden at forbyde en hohenzollerensk Ætling at bestige Spaniens Trone, — blev Budskabet herom modtaget med Enthusiasme i Senatet, Kamrene bevilgede med 245 Stemmer mod 10 de af Regeringen forlangte Penge til Krigen. Bladene saavel i Provinserne som i Hovedstaden førte et udfordrende Spog. Folket sang Marseillaisen og raabte: til Berlin! til Berlin!

Hvad der i høj Grad bidrager til at vedligeholde denne Folkenes Uvidenhed og Enthusiasme for Krig, er efter Molkenboers Mening den nuværende yderst mangelfulde *Historieundervisningen i Folkeskolen*. Historien i Folkeskolen er for det første saa godt som udelukkende Krigshistorie. Dette er dog ikke det værste. Det værste er, at Barnet aldrig faar den hele Sandhed at vide, det faar kun den halve Sandhed pyntet, flatteret, saaledes at den al Tid tager sig fordelagtig ud, og herigjennem indsuger det Had og Avind til andre Nationer. Hver Nation mener jo nemlig i sin Blindhed og Forfængelighed, at den selv har den hele Ret, Modparten den hele Uret. Tyskland mener at have Ret i det sønderjydske Spørgsmaal. Danmark mener ogsaa at have Ret og at være bleven grovt forurettet af Tyskland. Frankrige mener at have Ret i Spørgsmaalet om Elsass-Lothringen, Tyskland mener, at det har Ret. Hver af Parterne fremstiller Sagen paa sin Maade og al Tid i et for sig saa fordelagtigt Lys som muligt, selv om det kun sker ved Sandhedens delvise Fortielse eller Fordrejelse. — Det er dette, der efter Molkenboers Mening — og han har aabenbart Ret — i saa høj Grad bidrager til at vedligeholde Uenigheden mellem Folkene og til gjen-tagende at faa Nationalhadet (denne falske Fædrelandskjærlighed) og Krigsbegejstringen til at blusse.

En Reform er derfor nødvendig. Krigshistorien skal vel ikke bort af Skolen, da den jo er et nødvendigt Led i Folkenes

Historie; men det gælder om at komme til en klarere Forstaaelse af, hvor Retten og Uretten er, og hvad der er Uret, bør aldrig fremstilles som Ret, selv om det tilsyneladende kan være i ens egen Favør. Dernæst skal hver enkelt Nation gjennem et fyldigere Kjendskab til andre Nationers Kultur- og Aandesliv lære at indse, at vi alle, til hvad Nation vi end høre, have hederligere og vigtigere og mere menneskelige Opgaver at arbejde paa end at ødelægge hinanden i Krig — samtidig med at vi paa Grundlag af Moralens Bud indprente de unge en grundig Afsky for Krig.

Det er dette Arbejde, som Skolen efter Molkenboers Mening bør tage op. Og naar den gjør det, er han sikker paa, at det efterhaanden vil lykkes at udrydde Misforstaaelserne, fjærne Hadet og gjøre et vedværende fredeligt Samarbejde mellem Folkene muligt.

»Ich bin», siger han, »der Meinung, das Völkerkriege aufhören, sobald die Volksschule mehr, als jetzt der Fall ist, mitwirkt».

Men det staar ogsaa for ham som den eneste Mulighed.

»Nur dadurch» tilføjer han, »ist das Ende der Massenmorde zu erwarten».

Som Middel til Gjennemførelsen af sin Plan arbejder Molkenboer for Tiden paa at faa oprettet et *permanent internationalt Undervisningsraad*, bestaaende af Skolemænd, Lærere og Lærerinder af de forskellige Nationer. Dette Raad skal saa tage Spørgsmaalet under Behandling og hurtigst muligt skaffe udarbejdet bedre, hvad Stridighederne angaar, mere ensartede Lærebøger i Historie. Hans Tanke er for Øjeblikket, at Raadet skal udnævnes af de forskellige Landes Regeringer. Denne Tanke vil han uden Tvivl blive nødt til at opgive, da det sikkert ellers vil have for lange Udsigter.

Ved Rejser i forskellige evropæiske Lande, Tyskland, Frankrig, England, Danmark o. fl. har Molkenboer søgt at vinde Tilhængere for sin Sag. Dernæst har han udsendt trykte Opfordringer med vedlagte Blanketter til Udfylding for dem, som ønske at tiltræde hans Plan. Paa denne Maade er det lykkedes ham at vinde et betydeligt Antal Tilhængere baade i Nordamerika og i Evropa.

I Efteraaret 85 begyndte Molkenboer Udgivelsen af et *Korrespondanseblad* i 3 Sprog, tysk, engelsk og fransk. I dette Blad offentliggjøres efterhaanden de tiltrædende Navne samt aftrykkes Korrespondanser fra Medlemmer af forskjellige Nationer. Ved at abonnere paa dette Blad, der foreløbig for en Pris af 3 Mark udkommer 1 Gang fjerdedugelig og bestilles ved direkte Henvendelse til *Herman Molkenboer, Bonn*, kan man paa en Gang støtte Sagen og holde sig à jour med dens Gang. I øvrigt er et saadant Korrespondanseblad i og for sig et ypperligt Middel til en begyndende Sammenslutning og Samarbejden mellem de forskjellige Nationers Lærere.

Mange vil uden Tvivl ryste paa Hovedet og anse Manden for en Fantast, hans Idé for fuldkommen uigjennemførlig. Hertil er dog at svare, at naar der ikke arbejdes for en Sag, saa gjennemføres den heller ikke. Og Sagen er i dette Tilfælde saa stor og god, at den er Forsøget værd. Det er foreløbig Molkenboers Fortjeneste at have begyndt. Han har hidtil haft Heldet med sig. Dersom det lykkes ham at gjennemføre sin Plan og indføre en retfærdigere og humanere Aand i den historiske Undervisning og derigjennem bidrage til at udrydde Nationalhadet og gjøre en Ende paa det afskyelige Menneskeslagteri, som Jorden har været Vidne til, saa længe den har staaet, da vil han gjøre sig fortjent af Menneskebeden.

N. J. Nørlund.

En bröllopsdag.

Skiss af

Saxon.

Hästen riktigt flög framåt. Och dock tyckte Rikard, att det gick för sakta. Han för för att möta sitt käraste, sin hustru.

Ja, innan dagens slut skulle hon vara hans — hans!

Den senaste tiden hade varit en riktig evighet, hade han tyckt, oaktadt han haft så mycket arbete med att reda sitt lilla bo, så mycket besvär, så mycken omtanke. Ty

hennes skulle intet fattas. Allt skulle stå i ordning på sin bestämda plats, så att hon blott hade att stiga in och taga tillsammans i besittning. Hon skulle inte behöfva tänka på, huru hvarje liten småsak kräft omtanke, huru det svidit i honom, när han köpt en och annan lyxartikel, som han trodde skulle göra henne glad. Hon skulle blott få se tillsammans stå som ett harmoniskt helt, ett uttryck för hans längtan efter ett hem, ett uttryck för hans kärlek till henne.

Hans vän och chef, bruksförvaltaren, hade, sedan han uttömt sig på andra skäl mot äktenskapet, mer än en gång sagt honom, att det vore lättsinnigt af en bruksbokhållare att gifta sig. »Nog sitter du säker på din stol, så länge jag är här. Men jag kan få sparken ett, tu, tre. Och då...» Rikard var emellertid så full af mod och tillförsigt, att han inte lyssnade på några farhågor, allra minst då de kommo från en så inbiten ungar-karl-pessimist som bruksförvaltaren, hvilken själf — så berättades det — i sin ungdom blifvit bedragen af en flicka, en sak, som man dock inte vågade knysta om i hans närvaro. Ty då vardt han ursinnig och började väsnas och svära på, att det var oförskämndt att tro honom om att nånsin ha tänkt på »såna förbannade dumheter!»

Och nu kom Magda med tåget, och Rikard var så glad, att han hvarken hörde eller såg. Det enda han fick ögonen på, var en fin, vacker resväska, som hon hade öfver axeln. Och han tänkte helt skämtsamt säga henne, att det var ett ogudaktigt slöseri af henne att skaffa sig en sådan, som hon aldrig behöfde — så mycket mer som han hade två förut, hvilket hon visste. Men det glömdes han af.

Man körde upp till förvaltarens, där hon skulle vara, tills vigseln hade skett och hon finge tåga in i det nya hemmet.

Hon behöfde göra litet toalett, och sedan skulle de äta middag.

Bruksförvaltaren såg ut som ett åskmoln, och det låg något tryckt, obehagligt öfver middagen. Rikard sökte skruftva upp sig, men det gick inte. Så tog husmamsellen sig för att gömma förvaltarens snusdosa. Det dröjde inte länge, förr än han började leta efter den, hvarvid husmamsellen och Magda, hvilken sett gömningen, började högljudt skratta. Förvaltarens ansigte mörknade än mer. Han såg skarpt på husmamsellen och förklarade, att han inte tyckte om dåligt skämt.

Magda bet sig i läppen, och det vardt tyst en stund.

»Vi få lof att ruffa upp oss», sade förvaltaren plötsligt och tog fram vin.

När han skulle slå i Magdas glas, kastade hon en halft frågande blick på Rikard och förklarade, att hon intet ville ha.

»Jaså», sade förvaltaren. »Lilla frun, ska bli, är lika radikal nykterist som ytterlighetsmannen Rikard.» »Ånej», svarade hon och berättade, att i prästgården, hvarifrån hon kom — och där Rikard hade haft henne inackorderad — dracks vin till hvarje middag, något som hon inte fann vara alls orätt.

Det flammade till i Rikards öga. Hon visste mycket väl, att nykterheten var en af hans förnämsta grundsatser. Han hade förut bedt henne gå in i goodtemplarorden, som han själf tillhörde, men hon hade svarat, att i logen där på platsen fans blott drängar och pigor. De voro nu också folk i Rikards ögon, alls inte för dåliga att umgås med. Han hade emellertid då trott, att det på något sätt skulle kunna skada hennes rykte, att hon, en ensam flicka, gick in i orden, och därför hade han inte uttryckt någon vidare önskan därom. Nu hörde han emellertid, att hon ringaktande yttrade sig om en af hans lifsfrågor, och det gjorde honom ondt.

»Ni menar väl inte, hvad ni säger», sade förvaltaren, som ville bättra upp saken, då han såg vecken i Rikards panna.

»Ånej, jag skämtar naturligtvis», svarade Magda.

Men därmed var saken ingalunda upphjälpt. Tvärtom. Att en människa hade en oriktig åsigt, det kunde Rikard fördraga, men inte att man skämtade med något ädelt, som för andra var dyrt och heligt.

Man skyndade att komma från bords. Magda gick in i ett enskildt rum för att börja kläda sig och Rikard och förvaltaren blefvo sittande i rökrummet.

»Gratulerar», sade förvaltaren ironiskt. »Känner du dig inte bra lycklig?»

»Å, inte ärnar jag bli olycklig för en så liten molntapp. Hon skall snart ha ånkrat det där. Hon är mig så hängifven. Hon offrar gärna allt för mig. Om hon också inte förstår, att det eller det är rätt, så gör hon det ändock, blott jag sagt det. Ty hon tror så fast, att allt jag vill är rätt. Och det är allt jag begär.»

»Då måtte du ha gett henne fan så litet hum om, hvad du anser vara rätt.»

»Tvärtom. Jag vet ingenting, som jag inte brevväxlat med henne om under vår tvååriga förlofning.»

»Gratulerar än en gång. Såg du hennes klädning? Hon är smal med midjan, så att det är ett elände att se på henne, och ändå hade hon dragit åt klädningslifvet, så att hon knapt kunde andas. Men apotekare och doktorer behöfva lefva, och för folk, som hämma blodomloppet, äro, som du vet, järnpiller utmärkta. Och så kan du tala om för henne, som en gång skall bli dina barns mor, att sådana styltor som hennes klackar hos mer än en orsakat ofruktsamhet, i alla händelser förfärliga födslosmärter . . .»

»Det har jag sagt henne . . .»

»Och ändå! . . . Mycket treffigt! Tänk hvad folk skall få för aktning för dina föredrag om kvinnodrägten, när din egen hustru, som ju älskar dig så högt och som vill offra allt för dig, kommer med sådant hvardagsfolkskraffs, om hvars fulhet och skadlighet du öfvertygat henne! . . . Hur går det med herr reformatorns granna fras mot de kvinnor, som dölja sitt högburna äne under en lugg, hvartill modet hämtats från pudlarne? Och så bränner hon sin lugg till på köpet. Det tar nog sin halftimme för dag — en utomordentligt väl använd tid och ett så praktigt exempel för edra barn sedan — om ni få några. — Med hvilken rättmätig stolthet skola de inte kunna omtala, att de ha en mor, som bränner sitt hår — nota bene, om hon då har något mer att bränna. Ty, som du vet, så handterar man inte ostraffadt sin kropp så onaturligt. Nog skall hon bli bra älskvärd, när hon kommer i peruk! . . . Åja, allvarsamt, åtminstone lika älskvärd som nu med håret uppsnipadt i nacken och viradt i en sådan där trefflig ruka. Och så jämnklipt och benadt bakpå halsen, alldeles som Tilda på stadskällarn, den där tjocka djäfveln, som går och förstör aptiten för folk . . . Jag högtaktar dig djupt och allvarligt för ditt val och det skola också alla, som veta, hvad du har för åsichter. Det blir så praktigt, ser du. Du går och predikar mot högfärd, modedärskap och fäneri, och hon hjälper dig med att uppräda som afskräckande exempel.»

Det vardt tyst en stund.

»Fan i min själ, tror jag inte, att du lipat!»

»Ånej, jag kunde inte sofva i natt.»

»Af glädje, förstås. Du lyckans ost! »Hör du, skall det dansas på bröllopet!»

»Kanske någon stund före maten, om hon vill.»

»När barnen få sin vilja fram . . . Hur går det då med herr reformatorns stränga uttalanden mot dansen?»

»Allting kan adlas.»

»Det blir väl dansen efter maten, som blir adlandet?»

»Det blir ingen dans efter maten, hör du.»

»Äro ni öfverens om det?»

»Ja, jag har sagt henne, att det är skadligt att dansa på maten, och det måtte väl vara nog. För öfrigt är Magda af läkare förbjuden att dansa, ty hon har ondt i en fot.»

»Och du tror, att detta skall vara nog?»

»Ja, det får du ursäkt mig, att jag gör», sade Rikard litet gladare och steg upp för att gå och kläda sig.

Och så möttes brud och brudgum. Hon hade bränt håret smaklöst, så att det stod högt i vädret. Han ville inte säga något mer än att hon borde litet klämma ner det. Men det framkallade endast en nervöst otålig, afvärfjande rörelse från henne.

Hon hade en gul, åtsnröpt klädning med kort lif, så att underkjolarne stucko fram. Han hade gett henne en svart klädning och flere gånger talat om, huru värdig och bra hon skulle ta sig ut i den på sin bröllopsdag. Och nu kom hon i en — balklädning, och denna klädning hade hon köpt för de surt förvärfvade pengar han skickat henne, och som hon sagt sig ha använt »till nyttiga saker för vårt hem.»

Och så dansade de, och han höll ett litet föredrag, särskildt afsedt för henne. Då gick hon ut i ett rum bredvid till en hop pratande mostrar och ungdomar.

Förvaltaren nickade.

Och så afåts supén, och så var det dans efteråt. Och hon deltog friskt däri. Hon glömde både sin mans hälsoregel, sin sjuka fot och det nya hem, som han trodde, att hon skulle längta efter så mycket, att hon inte gaf sig någon ro, förr än bröllopet vardt slut.

Rikard stod ensam ute i tamburen och såg på, såg på med beklämdt hjärta.

Förvaltaren kom.

»Du står och ser enkel ut, tror jag», sade han. »Sån't läder ska' sådan smörja ha! Det är, ta mig fan, inte mer än rätt, att folk får näsbränna, när de ha den förbannade

öförskämndheten att pretangdera på, att kvinnfolk skola kunna bli människor, och att man skall kunna bli lycklig med dem.»

Literatur.

Clara Tschudi. Kvindebevægelsen, dens Udvikling og nuværende Standpunkt. Kristiania. Alb. Cammermeyers Forlag 1885.

När Cl. Tschudi i detta arbete blir kvinnoörelsens historieskrifvarinna, är hon ett uttryck för den allmänna känslan af, att något är vunnet, att kvinnoemancipationen har fått, så att säga, fast mark under fötterna. Hon blir genom detta sitt arbete en tolk af det glada, lugna medvetandet hos nutidens kvinna, som för en stund håller inne på sin färd och vänder blicken bakåt för att öfverskåda de vunna segrarne. Det är en af dessa naturliga hvilopunkter i allt, som växer och lefver, ett slags samlande af sig sjelf för ny ansats, en revidering af resurserna för vidare framåtskridande.

Och så är då genom denna bok möjliggjordt för Skandinavians kvinnor och män att kunna följa denna rörelse, från dess uppkomst till den plats den nu intager.

Man vore frestad kalla denna historik ett kronologiskt register, så koncentrerad är den, så nästan blott ett benrangel af data och fakta. Men de små antydningar, som gifvas här och der, en och annan kort biografi öfver någon framstående kvinna, ett och annat yttrande, som fälts i striden för kvinnans frigörelse, äro nog att låta mellan raderna glänsa de befriande tankar, som fört saken framåt, och låta läsaren få ett begrepp om det sjelfförsakande, ärliga arbete, som presterats, en aning om det haf af hån, hvori man sökt förkväfva denna frågas första lifsyttningar.

Allt erkännande måste skänkas den samvetsgranna flit, med hvilken förf. egnat sig åt sin uppgift, och att hon ej lemnat någon möda ospard för att på ort och ställe i de respektiva länderna uppsamla allt, som kunde lända till utredning af det ämne hon föresatt sig att behandla.

I bokens första afdelning lemnas i korta drag en öfversigt af kvinnörelsens utveckling i de flesta Europas länder och i Amerika.

I andra afdelningen får läsaren en inblick i kvinnosakens nuvarande ståndpunkt i Europa och kvinnans verksamhet i de olika länderna.

I tredje afdelningen belysas olika spörsmål i norska kvinnofrågan, hvilka naturligt äro äfven af allmänt intresse. Förf. uppställer som en hutvudönskan en bättre uppfostran för kvinnan; hon förlägger då ej uppgiften af denna frågas lösning uteslutande till skolan, ty, såsom erfarenheten visar, blir skolan alldes maktlös i sin sträfvan att till värdiga menniskor utbilda varelser, hvilka i hemmet uppdragits blott för att i ett ytligt sällskapslif glänsa med smätalanger.

Vidare ger förf. en god motivering af det ändamålsenliga i samskolan, hvilken uppställs som framtidens idealskola.

Kommer så kapitlet om kvinnans förvärfskällor.

Förf. anser, att fördom och mannens fruktan för kvinlig konkurrens varit hufvudorsakerna till, att kvinnan hittills utestängts från arbetsmarknaden. Hon uppmanar kvinnan med kraft upptaga striden och ej sky konkurrensen med mannen; kvinnor borde dock, mer än hittills skett, egna sig åt handel och handverk.

För gift kvinnas rätt att råda öfver sin egendom faller förf. äfven ett kraftigt ord.

För politisk rösträtt anser förf. de flesta kvinnor ännu ej vara mogna, men vill hafva det på programmet såsom ett framtidsmål.

Boken slutar med ett märkligt kapitel om kvinnans farligaste motståndare.

De ord, som der uttalas, vore värda att här fullständigt aftryckas. De äro riktade särskildt till Norges kvinnor; men tyvärr synas äfven de svenska kvinnorna vara i behof af slika maningsrop.

Förf. anser ej männen, men kvinnorna sjelfva, vara kvinnorörelsens argaste vedersakare.

De kvinnor nämligen, som med likgiltighet åse deras sträfvan, som gå i spetsen; de, som finna nöje i att förfölja sina kämpande systrar med ilsket sladder; de som från en sauverad ställning hänfullt se ner på dem, som arbeta för den gemensamma saken.

Förf. spår, att de män, som intressera sig för frågan, härigenom skola mista lusten att lemna vidare understöd.

Hon förvisar till det löjligas område deras fruktan, som ej våga visa sympati för detta samfundsspörsmål, därför att de ej

kunna uthärda att af männen kallas »emanciperade damer.« Hon slutar med en anmodan, att de, som nu äro likgiltiga, måtte skara sig kring förarne.

Detta är tänkvärda ord för alla dem, som verkligen vilja emancipation. Den förtjenstfulla boken är att rekommendera såsom ett godt inlägg i striden.

* * *

R. B. Anderson: *Nordisk Mythologi.* Oversättning efter Originalens fjerde Oplag ved D:r Fr. Winkel Horn. Kristiania 1886. Forlagt af Alb. Cammermeyer.

Det är mer än en gång vi hafva mött personer ur den s. k. lärda verlden, som uttryckt en helt visst uppriktig sorg öfver den uppväxande ungdomens okunnighet i grekiska mytologien; de kunna ej nog beklaga det ytliga snuddandet vid dessa härliga, poetiskt sköna framställningar, som vanligen kommer detta undervisningsfack till del i våra skolor. Vi vilja ej söka dölja för oss, att desse män äro antik-vurmar, att de höra till det slags kosmopoliter, som, skingrade öfver världens alla länder, dock äro bröder i den kosmos, som är uppbygd af spillrorna från antikens utdöda verd, desse män, som genom dyrkan af latinen anticiperat idéen om volapük, verdensspråket.

Är det då ej möjligt ersätta detta antikstudium med något annat, se der en fråga, som mer än eljest besvärar och sysselsätter samtiden?

Vi vilja bedja alla dem, som intressera sig för saken, möta Rasmus Anderson i hans präktiga arbete »Nordisk mytologi.»

Det första häftet lofvar mycket.

Med en sällsynt förening af klarhet och skönhet i framställningen, som stundom höjer sig till poetisk flygt, har förf. vetat gifva åt sitt ämne det intresse, det bör väcka, och nära en viss entusiasm för en sak, som gäller rent af en reformation i vårt nationela lif.

Hans sträfvan är den att krossa latinherraväldet såsom ett oting, detta latinska språk, som är och förblir dött, som nästan aldrig frambragt annat än efterklangsliteratur.

Skarpa falla hans ord: »Vi have længe nok böjet Nakken under det tunge Romerske Aag i alle dets Skikkelser; det har været over os som Lænker, smiddede af de romerske Kejsere, som Krumstave i de romerske Pavers Hænder og som Ris i de latinske

Skolemæsteres Hænder — Gotheerne bröd de romerske Kejseres Lænker, Luther og Ty-skerne bröd de romerske Pavers Krumstave, men alle Germaner have ydmygt kysset de latinske Skolemæsteres Ris, skjönt det var endnu farligere end baade Lænker og Krumstave, et rent Snigermordervaaben.»

Deremot ger förf. fullt erkännande åt studiet af grekiska literaturen och språket, såsom tillhöriga ett folk, hvilket utvecklat en fullt själfständig, rik och skön historia.

Men ej heller grekiskan kan enligt förf:s mening ersätta, hvad som borde vara germanens modersmjölk: hans egen forntids språk, historia och mytologi. Förf. kan ej i nog starka ord, med en aldrig slappnande entusiasm hänvisa till den skatt af visdom och skönhet vår stam lemnat orörd, fikande efter främmande utländskt kram. Vi ha nu i seklér sökt slita vår stams växtorganism ur den naturliga jord, der dess rötter äro fästa, för att inplantera den på främmande grund. Vi ha varit främmande i våra egna hem; våra kroppar hafva varit här, men våra tankar, vår åtrå ha svärvat vida bland främmande förhållanden, som vi aldrig skola förstå, liksom främlingarne aldrig fullt ha förstått oss. Vi hafva frivilligt gjort oss hemlöse, tvinande och färglöse.

Förf. anställer en jämförelse mellan grekiska och nordiska mytologierna, en jämförelse som utfaller till den senares fördel; ty gent emot det sköna, men ytliga, lätta lif, som blomstrar på Olympens topp, ställas våra stränga, visdomstunga myter.

Man skulle tro, att R. Anderson är en gengångare från vår aktade Götiska skola.

Med en orubblig öfvertygelse visar han våra målare, bildhuggare och poeter till vår mytologi såsom till det, som skall pånyttföda konsten. Men för att en slik konst skall vinna burskap ibland oss, måste vi lära oss älska vår forntid och dem, hvilkas ättlingar vi äro.

Och ej blott konsten, men hela vårt lif bör grundas på vår forntid, bör helt naturligt växa fram ur sina tvingande förutsättningar. Derfor vill förf., att våra barn och vår ungdom skola näras och uppdragas vid den sunda naturliga föda, dessa nationela skatter erbjuda. Och borde de ej passa för barnen, dessa vår nations barndomsdrömmar, stora, underliga, siande?

På samma gång denna R. Andersons mytologi ger de äldre mycket att tänka på ge-

nom sitt rika innehåll, är den en särdeles lämplig ungdomsbok.

Boken är öfversatt från engelskan af D:r Fr. Winkel Horn, ett namn, som borgar för ett godt öfversättningsarbete. Verket utkommer i 6 å 7 häften.

Diskussionsafdelning.

I anledning af ett förslag i N:o 20 af "Framåt".

En korrespondens från Kristiania framställer fröken Gina Krog ett förslag af största intresse: vore det icke skäl — säger korrespondenten — att tänka på ett allmänt nordiskt »kvindesagsmöte» till nästa sommar.

Ehuru frågan egentligen först borde dryftas af intresserade i Sverige, Norge och Danmark, förr än vi här i vår aflägsna vrå taga oss någon talan, må det dock tillåtas oss att uttrycka vår glädje öfver att förslaget blifvit väckt och en förhoppning, att öetsamma måtte vinna anslutning, isynnerhet af de nordiska kvinnoföreningarna. Det förefaller oss, att ett sådant möte kunde blifva ganska betydelsefullt, icke blott såsom väckande, utan äfven för att vinna utredning af, i hvilka punkter resp. föreningar kunde stödja hvarandra.

De nordiska kvinnoföreningarnes program äro, oaktadt de blifvit uppställda utan inlytande af hvarandra, nästan de samma öfver allt. Detta utvisar, att de förhållanden och missförhållanden, under hvilka föreningarna arbeta, äro likartade. Genom ett allmänt kvinnosaksmöte borde således kunna åvägbringas en viss samstämmighet i arbete och åtgärder, hvilket dels skulle verka uppmuntrande, dels väcka *solidaritetskänslan* hos dem, hvilka sträfva till samma mål. Solidaritetskänslans styrkande är af icke ringa betydelse isynnerhet för oss kvinnor, hvilka på grund af vår svaga ställning i samhälle och stat borde skatta högt den styrka, som en fast sammanslutning och ett konsekvent tillvägagående skänka.

Beträffande tiden för mötet äro vi ense med Gina Krog uti, att densamma ej bör för långt framskjutas. Flere tidens tecken tyda nämligen på, att kvinnofrågan håller på att kompliceras och förgrenas så, att man snart »ej ser skogen för träd». — Detta anse vi icke förmånligt för vår sak och hoppas af ett allmänt möte, att frågan så mycket som möjligt skall blifva återförd till sin ursprungliga enkelhet: den ena hälftens af mensklighetens likställande med den andra.

Till samlingsplats har Göteborg blifvit förslaget, och ur skandinavisk synpunkt synes äfven oss denna ort särdeles lämplig på grund af sitt läge. Men det beror naturligtvis i sista instans på, hvad man i Göteborg tänker om saken.

Röster från Finland.

Fråga.

Till "Framåts" redaktion.

Hopp om ett tillfredsställande svar tillåta vi oss att fråga, på hvilka grunder red. ansett sig böra intaga Stella Kleves »Pyrrhussegrar?» — Vi veta, att Framåt är ett diskussionsblad, men att deraf skulle följa, att detsamma är förpligtadt att intaga hvilka tvetydigheter som helst, inse vi icke. Om Stella Kleve fått behålla sina Pyrrhussegrar för sig sjelf, tro vi knappast att »Framåts» vänner skulle gråtit deröfver.

En vän af »Framåt».

Svar.

Till "en vän af Framåt".

Vi äro denna gång i tillfälle att blott helt kort svara på er fråga. Längre fram skola vi yttra oss vidlyftigare i ämnet.

Vi ha naturligtvis icke ansett »Pyrrhussegrar» höra till »hvilka tvetydigheter som helst». Hade vi det, vore skissen icke införd i »Framåt».

Vi anse den vara en fullkomligt sann, väl och objektivt utförd skildring.

Vi veta, att det i verkligheten gifves en hel mängd mer eller mindre utpräglade motstycken till »Martha Ulfelo», hvilket man icke har rättighet att utan vidare förbigå.

Litteraturen och det nuvarande samhället, troget afspegladt i litteraturen, visa oss det.

Ingen med någon kännedom af vår moderna litteratur och det verkliga lifvet omkring oss torde kunna förneka detta, samt att det ännu är en långt ifrån afgjord sak, huru de sexuella förhållandena böra gestalta sig.

Just emedan vi vilja sedlighet, synes det oss riktigt, att de diskuteras. Det är en fråga, som är så pass uppe, att hon icke låter sig affärdas med förakt eller förnäm tytnad. Dertill är hon af alltför genomgripande natur. Framför alla andra frågor är hon en lifsfråga. Kan »Pyrrhussegrar» ge upplag till, att hon så småningom blir behandlad i »Framåt» — vare sig detta sker från religiös, psykologisk, naturvetenskaplig eller social ståndpunkt — skall detta skänka oss verklig tillfredsställelse, och vi bedja, att de, som ega förmåga och erfarenhet att allvarligt och sakrikt yttra sig, icke måtte underlåta att göra detta.

Framåt är, som sagdt, ett diskussionsblad.

Aktningsfullt
Redaktionen.

Till förf. af "Pyrrhussegrar."

Min fröken!

Ni har sagt, att den, som skrivit om vår efterklangs- och indignationslitteratur så som Ni, får bränna sina skepp och bereda sig på det värsta. Förmodligen var det för att med en gång göra situationen klar och bränna det sista skeppet, som Ni skref och offentliggjorde »Pyrrhussegrar.»

Till hvad ni sagt om vår efterklangslitteratur, har jag intet att tillägga, det är om edra Pyrrhussegrar, jag vill tala. Jag sitter ej till doms, det är icke min sak, jag ber blott att få upplysningar om eder mening, ty mitt begrepp är förmörkadt. *Hvad* är det som Ni klagat öfver, och *hvad* vill Ni? Klagar Ni öfver, att kvinnan är till den grad bunden af opinionen, seden eller sin egen öfverdrifna försigtighet, att hon ej kan tillåta sig, hvad hvarje man tryggt kan? A la bonne heure, det fordras ju då endast, att några fördomsfria banbryterskor med *exempel* så väl som med *ord* föreläsa sitt slägte. De, som hafva lust, kunna följa den anvisade vägen. En svårighet är det visserligen, att staten ej ännu genom några anordningar och någon reglementering underlättat saken för dem som för männen, men hvem vet, hvad framtiden kan bära i sitt sköte? Vill en kvinna efter vissa ryska kejsarinnors exempel (de romerska att förtiga) hålla ett manligt harem, så vet jag ej af någon lag, som hindrar henne — om eljes männen låna sig dertill.

Jag har hela tiden förutsatt, att Ni verkligen för hela det kufvade kvinnökönets talan, och att det gamla ordet »kyskhet» af hvarje ärlig kvinna borde utbytas mot »försigtighet», men jag känner ganska nära unga kvinnor, på hvilka en klättrande matros eller ett par muskulösa ben i tricotbyxor icke verka mera frestande än svagdricka på miz. Dessa kvinnor få kanhända anses som allena stående undantag, ehuru jag misstänker, att t. o. m. den spjufvern Molière måtte ha gjort liknande erfarenheter, eftersom han låter sjelfva kammarsnärtan säga till Tartuffe:

»(Et) je vous verrais nu, du haut jusque bas, Que toute votre peau ne me tenterait pas.»

Skulle det icke vara en möjlighet, att Ni misstagit er, och att de kyska kvinnorna höra till regeln, men de — försigtiga till undantagen?

Till sist ett allvarligt ord om sannolikheten i er skildring: jag har aldrig hört någon läkare påstå, att lungсот utvecklas till följd af återhållsamhet i det afseende Ni nämt, men väl raka motsatsen: att en för lungсот disponerad person, man eller kvinna, sällan genomgår flere års äktenskapligt samlif, ännu mindre tål vid oregelbundna utsväfningar, utan att sjukdomen kommer till utbrott och i grund ödelägger den försvagade konstitutionen, om än för kvinnor under vissa perioder en skenbar förbättring kan inträda, men då alltid följd af hastig reaktion. Denna åsigt hafva läkare uttalat, och exempel, som jag sett på temligen nära håll, gifva mig en viss rätt att dela och anföra den.

Och nu, fröken Stella Kleve, om Ni skulle finna dessa rader något grofva, må det tillåtas mig att sluta med estetikern professor Vischers sats:

»Det gifves tillfällen, då det mest cyniska uttrycket är det renaste.»

Jacob C—r.

Några anmärkningar

med anledning af

»Pyrrhusegrar.»

Nästan enastående i sitt slag är den djerfhet, med hvilken »Framåt» tagit till orda i ett spörsmål, hvars blotta omnämnande ansetts orenda läppar, som vågat en antydning derom. Detta käckä mod framstår i en så mycket klarare dager, då man besinnar den ställning, »Framåt» intager derigenom, att den utgifves af en *kvinnoförening*. Ty ännu är den fördom alltför djupt rotad, som omgifver kvinnan med denna falska gloria, genom hvilken hon framstår som en varsel, ej beslägtad med jordelivets »lägre böjelser». Ett madonnaartadt väsen, hvilket står som mannens räddande ängel, när han blifvit öfvermåttad genom att hejdlöst hängifva sig åt den snedvridna riktning, ett öfverkuliveradt samhälle gifvit åt en naturlag, som i sin ursprunglighet är ett uttryck för den i naturen inneboende alstringskraften, ett evigt upprepande af skapelsemorgonens »varde». — Så långt har man hunnit i anständighet, att vidrörandet af det i sig själf naturliga förhållandet, att det äfven hos kvinnan fins erotiska element, betraktas som en dödssynd. »Ve, ve öfver osedlighetsaposteln!» skriker i korus. »Stena den orene hädaren!» Som skulle tillvaron af detta element hos henne vara ett bevis på sjunken moralitet, göra henne »oren» då den deremot hos andra lefvande varselser är ett uttryck för den i dem inneboende lifsprincipen, hvilken, när den möter oss i na-

turens nydaning hvarje vår med sitt sjudande, brusande lif, sin storslagna alstringskraft, stämmer oss till andakt och vördnad. Blott när det är frågan om kvinnan, »skapelsens krona», är samma företeelse blott en yttring af »det syndiga köttet», hvilken mannen i hänsynslös egoism använder som vapen i en strid, der nederlaget för kvinnan medför social ruin. Stella Kleves skiss förutan, veta vi dock alla, om vi blott aldrig så litet bruka vår eftertanke, att under våra sociala förhållanden allt icke är väl bestäldt, rörande den i skissen behandlade frågan, trots allt frasmakeri och petitionerande om osedlighetsliteratur. Denna skiss verkar dock — tyckes mig — som ett duktigt kragtag, uppruskande oss ur den oskuldfulla slummer, hvori våra utmärkta begrepp om »sedlighet» invaggat oss.

För den tänkande läsaren är Märta Ulfklo en tragisk personlighet, som faller offer för flere samverkande orsaker.

Hennes »ärfvliga disposition, förvärrad af ett hetsigt blod», hvilka båda äro orsaker till hennes undergång, har hon i arf från fäder och mödrar. Mången delar *helt visst* detta olyckliga arf. Hon är offer för generationers synd, den synd nämligen, att det erotiska elementet hos mannen i allmänhet ej hålles inom tillbörliga gränser af förnufts herravälde och på grund häraf stegras slägte efter slägte på ett onaturligt sätt. De sociala förhållanden, hvilka till mänsklighetens förfång gifva mannen fria tyglar, hafva fört oss till vår nuvarande ståndpunkt. Ty min tro är, att lika visst som en fullkomlig askes är oförenlig med universums bestånd, lika visst är det, att den mänskliga intelligensens utveckling hämmas, om ej denna naturdrift hålles inom tillbörliga skrankor.

Hafva vi fått ögonen öppna härför, kunna vi ej sväfva i ovishet om, hvad som i detta hänseende tillkommer hvar ock en individ som en lem af samhällskroppen.

Märta Ulfklo med sitt olycksdigra arf hörde till den samhällsklass, som anser sysslolöshet vara dess prerogativ. Uppfostrad i dessa åsiter och omedveten om faran deraf, tillbringar hon sin tid, som goda tonen inom dessa kretsar fordrar, utan förädlande verksamhet till själ eller kropp, hvarigenom hon oupphörligen tillför elden ny näring.

Den gripande framställningen om Märta Ulfklos öde bör derföre vara en allvarlig predikan till alla uppfostrare om deras pligt att genom inplantande af kärlek till verksamhet för kropp och själ utrusta de unga med ett vapen, med hvilket de kunna förhindra sina erotiska fantasier att blifva dem öfvermäktiga. Den uppfostrare, som blundar för *tillvaron* af dem, begär en synd, som, om den vore medveten, skulle tynga svårt på hans samvete. Mången »sönderbrusten harmoni» har bragts som offer åt den falska blygsamhet, som predikar fullkomlig okunnighet och omedvetenhet om *livets* eldbara mysterier. En okunnighet, som medfört otaliga lidanden både kända och okända, då *motsatsen* skulle hafva varit ett verksamt vapen i striden mot ett hetsigt blod.

Ock nu blott ett litet vänligt råd till »Framåt!»

Erkännande den goda afsigt, hvilken man med anledning af tidskriftens literära verksamhet i öfrigt har skäl antaga legat till grund för skissens intagande, vill insänd. i all vänlighet tillråda den, att »skynda långsamt.» Hvad som nämligen af ett lifet fåtal kan uppfattas i dess rätta betydelse, är i allmänhet ej smältbart för den stora hopen. Utan förberedande borde ej en dylik fråga komma under debatt. Det stora flertalet läsare har behof af ett mera progressivt tillvägagående. Deras begrepp behöfva klaras, deras tanke väckas. Eljest kan man löpa fara ätt mera skada än gagna sin sak.

En af Framåts läsare.

Matlagningsskola för kvinnor af arbetsklassen.

Från en sammanslutning af kvinnor har den danska tidningen »Socialdemokraten» mottagit följande skrivelse, hvilken den offentliggjort:

När man tar i betraktande den stora arbetslöshet, som har herskat under sommartiden, hvilken annars brukar medföra arbete och förjänst, kan man icke undgå att med bekymmer motse den kommande vintern. Men det tjenar ingenting till att lägga händerna i kors och blott ricka ut dem för att skänka en allmosa, när vi möta allt för mycken nöd på vår väg. Bristen är en samhällsbrist, som hotar med att svälta ut en stor del af det fattiga arbetarståndet, och vi skulle få känna af den i ökade fattigvårdsskatter, om icke förskräckelsen för fattigförsörjningen vore så stor, att man till och med får höra den allra fattigaste torpare säga: »Nej, förr än jag söker hjälp der, vill jag dö af svält med hustru och barn.» Det är en berättigad själfkänsla som vi, bättre lottade, böra akta och ära, och vi böra äfven visa vår medkänsla genom att hjälpa och underlätta i den hårda kampen för tillvaron, som så många kämpar i dessa tider.

Såsom en lämplig hjälp har en krets af kvinnor tänkt sig upprättandet af kök, i hvilka det skulle lagas mat till mycket låga priser för obemedlade arbetare. Hvarje kök skulle kunna förestås af en äldre, erfaren kvinna, hvilken egde förmåga att sysselsätta arbetarnes 14 å 15-åriga döttrar, så att de kunde hjälpa henne i hennes arbete, samtidigt med att de lärde sig ordning och noggrannhet i hvad de utförde. Hvar och en, som har med tjenstflickor att göra, tar inte gerna dem i sin tjänst, som vid 14—15 årsåldern varit barnpigor. De ha nämligen vant sig vid ett sysslolöst lif, som icke kan verka nyttigt på dem, och hvad barnen vidkomma så få de af brist på tillräcklig erfarenhet och kärlek hos sina unga sköterskor icke den omvårdnad de behöfva.

Man har derföre tänkt sig att samtidigt kunna nå två mål med att låta laga mat åt obemedlade och dervid använda sådana unga flickor, som annars för tidigt skulle bli utkastade bland lifvets mångahanda frestelser. Utom arbetet i köket, hvilket i regeln slutar med förmiddagen, har man tänkt, att eftermiddagen skulle användas till undervisning i klädnings- och linnesömnad, lappning och stoppning. Denna undervisning skulle skötas af en erfaren kvinna, med frivillig hjälp af förmögna unga flickor, som ville understödja denna delen af arbetet. Till eftermiddagsundervisningen kunde då äfven mottagas utomstående flickor, hvilka allteftersom de andra komme ut i världen, finga, beroende af hvar och ens flit och duglighet, ersätta dessa.

Bäst vore det kanske, om man kunde få till stånd ett riktigt hem för de unga, i hvilket de kunde upptagas, och det är ju möjligt att slutligen så kan bli för dem, hvilka äro alldeles hemlösa.

Visserligen fordras penningar till en dylik tillflyktsort för de unga, men hvar och en som har känsla för den närvarande nöden skall nog ge sin skärf, hvadan vi utom till de bättre lottade, hvilka vid många tillfällen visat, att de både kunna och vilja offra af sitt öfverflöd, äfven vända oss till arbetsklassen sjelf, som bäst känner och förstår huru stor nöden är.

Ett ytterligare upprop skall komma att följa senare.»

Vi ha velat anföra ofvanstående såsom en uppmaning äfven till oss kvinnor här i Göteborg och andra Sveriges större städer, att för den stundande vintern vidtaga åtgärder, hvilka kunde förbättra den arbetande befolkningens nödställda belägenhet.

Vi äro nämligen öfvertygade om, att arbetsförhållandena här icke kunna vara stort bättre än i Danmark, och hvad särskildt Göteborg beträffar, vilja vi till en början föreslå ett återupprepande af förra vinterns barnbespisning.

Skulle en dylik ånyo kunna åstadkommas, vilja vi förslagsvis påpeka, att den samma mycket väl kunde sättas i förbindelse med sådana matlagings- eller hushållsskolor som våra systrar å andra sidan sundet föreslagit.

Redaktionen.

När och Fjärran.

Göteborgs Kvinnoförening firade den 2:dre nov. sin årsfest och hade till densamma inbjudit Göteborgs kvinnor, så långt utrymmet det medgaf.

Festens första afdelning bestod af uppläsandet af årsberättelsen och berättelse öfver sammarens skolofskolonier, framsägandet af tvänne poem, sång samt ett särdeles förtjenstfullt före-

drag i kvinnofrågan af en föreningsmedlem, fröken *Anna Larsson*.

Efter denna afdelnings slut intogs gemensamt af medlemmar och icke medlemmar en enkel måltid.

Det ena af de upplästa poemen (förut tryckt i *Handelstidningen*) må här anföras:

Fanbäraren.

Han kom, och blott för ett ögonblick
En endaste skymt jag af honom fick,
Men väl jag såg, han var stolt som en kung
Och ljus och fager och stark och ung
Som sagans prins, och han pröfvade färden
Långt ut i den vida, vida världen.

Och sade han då,
Att drakar och troll,
Han träffade på,
Dem ville han slå.

Men drakar och troll, det var lögn och svek,
Förtryck och slöhet och sjelfvisk lek
Med tusentals arma själar i nöd,
Som räcketes stenar, då ropet var bröd.
Och eldig och varm, som en stormvind han
ilar

Framåt, framåt, och knappast han hvilat.

»Fort, skynda, tag fast!»
Det tjutes i kör,
»Han är en fantast,
Tag fast, tag fast!»

Då höres hans röst: som vindarnes sus
Den stiger, som vågornas väldiga brus,
Och banar sig väg genom hopen, som nyss
På språng har stannat sin fart och lyss,
Men blott för att sedan dess mera hasta
Att häna och skräna och stenar kasta,

Ty ropet, som ljud,
Var djerft och starkt
Och tvingande bjöd
Hans säkra död.

Tumultet stegrar; än här än der
Han syns och en vajande fana han bär
Af skimmervit duk med inskrift i guld —
Flan var henne alltid trogen och huld —
Men nu — hvad är det? hon plötsligt för-
svinner,

Det skallar, ett rop, som all världen hinner:

»Frihet!» — Det slog
Som störtväg mot strand,
Och bleknande drog
Han en suck och dog.

Och hopen, rådlös, åter står still,
Den skönjer ej riktigt, hvarthän den vill,
Se'n ofret fallit, tills stolt som en kung
Och ljus och fager och stark och ung
En annan sig pilsnabbt till marken böjer
Och blodbestänt fana mot himlen höjer,

Då skränet igen
Och stimmets ta vid
Af kvinnor och män:
»Han lever ju än!»

Ja, än han lever, framåt det går
I hetta och köld och i hungerår,
Och fanan, syns hon än vackla ibland,
Släppes dock aldrig utur hans hand,
Se blott, hur från norra till södra polen
Med rosorna röda, som skimra i soien,
I praktfull glöd,
Hon vajar ännu
Bland brist och nöd,
Öfver lif och död!

Mark.

* * *

Gymnastikförening, tillgänglig äfven för andra än Göteborgs kvinnoförenings medlemmar, har i höst bildats af sistnämnda förening. Öfningarne ledas af kvinliga gymnasten, fröken *Jeanna Palmgren*.

* * *

Tyunget eller valfritt äktenskap. Stadsrådet Jakob Sverdrup uttalade som sin mening på Kristiania stiftsmöte, att han icke hade något emot *obligatoriskt* borgerligt äktenskap, men ansåg, att man tillsvidare måste hålla på det *valfria*, emedan han trodde, att flertalet af folket ännu icke hade tillräcklig insigt i spörsmålet för att utan oro gå in på stadfästelsen af *obligatoriskt* borgerligt äktenskap.

* * *

Stockholms svampvänner ha haft sitt höst-sammanträde. Års- och revisionsberättelse upplästes, och efter förhandlingarnes slut afåts en gemensam frukostmiddag, hvars svampprätter tillagats af sällskapet's kvinliga ledamöter. Sällskapet räknar för närvarande 171 medlemmar, 44 damer och 127 herrar.

Årets inkomster voro: 423 kr. utgifter: 293 kr.

* * *

Johan Nordling, »*Veras*» författare, utgifver till nyåret en bok med titeln »*Kvinnor*», innehållande tre berättelser.

* * *

Ina Lange (Daniel Sten) arbetar på en roman, *Fint folk*, hvars handling försiggår i Finlands aristokratiska kretsar på 1850-talet.

* * *

Alvar Arvidsson heter en ung författare, som debuterar till julen med »*realistiska*» noveller, under titeln *Episoder*.

* * *

Protestmöte. Med anledning af *Stockholms Arbetareförenings* förklaring, att hon ej ville ha något med socialismen att skaffa, har *Socialdemokratiska förbundet* och fackföreningarnes centralkomité haft ett allmänt möte, hvilket var till trängsel besökt. Diskussionen inleddes af hr *Hjalmar Branting* och var af ganska skarp art. Följande resolution fattades:

»På Stockholms s. k. Arbetareförenings lumpna sätt att för lyfta dörrar anfalla den socialdemokratiska arbetarörelsen i Stockholm och

sedan begagna sig af sina »allianser med högre samhällsklasser» för att särskildt i en arbetarefiendligt tidning ge luft åt sin hätskhet mot den sjelfständiga rörelsen bland arbetarna, svarar mötet:

att då direktionens vederläggningsförsök af socialismen ingenting annat bevisar än direktionens bristande vilja eller förmåga att fatta den samma, och då arbetareföreningens uttalande för öfrigt endast synes vara ett uttryck för ledarnes oförsonliga ovilja mot en rörelse, som i sjelfva verket redan beröfvat dem allt inflytande, så protesterar mötet mot arbetareföreningens öfvermod att ännu tro sig i minsta mån företräda Stockholms arbetsklass samt uppmanar arbetarna att ännu enigare än hittills sluta sig till socialismen såsom den enda vägen till arbetarefrågans lösning.

Återigen den mycket omtalade socialistlagen! Göteborgs Handelstidning meddelar följande ur en veckorapport af *K. R.*:

Att vi möjligen ha att vänta, att regeringen för nästa riksdag framlägger förslag till socialistlag, är en uppgift, som varit synlig och som väckt både gensägelse och sympati.

Må det tillåtas er korrespondent att meddela, hvad han har sig i saken bekant.

Regeringen har länge varit enig om — och deri må väl hvarje älskare af det lagbundna instämman — att, beträffande socialismens företeelser, en brist förefinnes i vår lag. Dessa företeelser äro i vårt land så nya, att de vid hittills varande lagstiftning ej kunnat tagas i betraktande. Man kan ej lagstifta öfver det, som ej är befintligt. Nu återigen står man inför en verklighet, som man ej kan negligera. Här gäller således att utföra, hvad andra land i behaglig tid utfört.

Det är nog ej regeringen obekant, att denna verklighet, som vi stå inför, är — den anarkistiska socialismen; ett embryo till det vidunder, som rasar i andra länder. Det är ej mot socialismens jemförelsevis oskadliga ideologer — hvilka för öfrigt bära åtskilliga sanningar på tungan — man vill lagstifta, det är mot de vilda teoriernas män, som konsekvent vilja skrida till vild praxis.

Detta är ingen sensationshistoria, endast enkel sanning. Man tror sig veta, att de oförsonliga bland socialisterna hålla hemliga möten, »dit ingen katt får komma», som en framstående man, på tal om denna sak, uttryckte sig. Hvad under dessa möten förhandlas, ja, det kan man föreställa sig, om man ock ej är i tillfälle att referera det.

Allt är ju i äkta nihilistisk stil!

Man tror sig äfven veta, att penningmedel erhållas från utlandet i och för bedrifvandet af den farliga agitationen.

Det må tilläggas, att vederbörande sedan längre tid tillbaka gjort sig underrättade om hvad som förhandlas, talas, hvad hotelser som utsäntas äfven på de öppna socialistmötena.

Socialistlagens innehåll? Derom torde vara för tidigt att yttra sig; regeringen är väl sjelf ännu ej på det klara dermed. Meningen kan

dock ej vara någon annan än den att legaliter sätta ordningsmakten i stånd att »uppsöka anarkisterna i sina hål», som Gambetta en gång uttryckte sig om varelser af samma skrot och korn från Belleville. Nu står man ju alldeles laglös gent mot denna nya uppenbarelse.

Jag började med: »att vi möjligen ha att vänta». Det är ju också möjligt — dock ej troligt — att regeringen skulle kunna anse det ej vara lämpligt att nästa riksdag framlägga förslag till socialistlag.

Föreningen »Arbetets riddare» i Amerika eger för närvarande enligt årsberättelsen 4,068 lokalafdelningar med 702,904 medlemmar. I kassan har man 560,000 kr.

Kvinliga riddare af franska Hederslegionen.

Den orientalske forskaren *Dieulafoy's* unga hustru har utnämns till riddare af Hederslegionen för deltagandet i sin mans arbete. Under de af honom med mycken framgång gjorda utgräfninngarne i persiska kungapalatset har hon varit honom ett ovärderligt biträde. Samtidigt med att hon sysselsatte sig med arkeologi, lärde hon sig landsspråket, de olika dialekterna inbegripna, så att det var hon, som underhöll förbindelsen med de 400 arbetarne, araber och perser, och utdelade befallningarne till dem.

Antalet kvinliga riddare af Hederslegionen är mycket inskränkt, hvarföre utmärkelsen anses så mycket större för kvinnor än för män. Förutom åtta barnbertighetssyster är det blott fem fransyskor, som bära nämnda orden: madame *Dieulafoy*, i egenskap af forskare, målaren *Rosa Bonheur* och tre kvinnor, hvilka utmärkt sig under fransktyska kriget. Dessa äro: frk. *Juliette Dodu*, telegrafist, hvilken genom afskändandet af telegrafträdarne räddade en fransk truppafdelning, marketenterskan *Therese Jarehout* och madame *Hary-Gross*, direktris för ambulansen i Hôtel de Ville i Paris.

Fru Nanna Bendixson, dotter till *August Sohlman*, publicerar till julen en af henne illustrerad och berättad saga om »Skogstomten», hvilken med sina smakfulla och näpna koloretrade bilder torde fullt kunna mäta sig med de erkänt förträffliga engelska barnböckerna.

Björnstjerne Björnson har för icke länge sedan skrivit en artikel i *Verdens Gang* öfver en fransk bok *L'irreligion de l'avenir, étude de sociologie par Guyau*. I denna artikel säges, att kvinnan icke är benägen för mera öfvertro och fördom än mannen, ehuru hennes tankeförmåga i det abstrakta i allmänhet ännu icke kan jämföras med mannens. Hon har mera sinne för det, som slår an på inbillningen; därför har hon större behof af myther och ceremonier. Men den gång det var fråga om att utbyta den ståtliga katolska gudstjensten mot den protestantiska, då stod kvinnan ändå inte efter. En rik inbillningskraft behöfver icke föra till vidskeplighet.

Vidskepelse kommer af uppfostran, är icke medfödd. Det fins för resten många kvinnor alldeles fria från vidskepelse, och som häri alldeles icke skilja sig från mannen. Hvad som fordras är blott, att kvinnan blir upplyst.

Man talar också om kvinnans lättrogenhet, att hon hänger sig åt alla möjliga religiösa föreställningar, blott de förkunnas af en omtyckt prest eller någon annan manlig auktoritet. Men den dag mannen, hon stöder sig vid, icke längre tro, då, menar förf., blir saken helt annorlunda. Då blir frågan om, att hon har en *konserverv* natur. Det kan inte förnekas. Hon är rädd om sig sjelf, sina barn, sitt hem, de gemensamma inkomsterna, det goda ryktet, men måhända är allt detta, hon håller på, uttryck för naturliga sanningar.

Hennes omtalade anlag att framför allmänna föreställningar fästa sig vid smådetaljer, och att hon är rädd af sig — som t. ex. då hon användes vid någon administration och med ängslig omsorg följer den minsta föreskrift — det bevisar blott, att hon blir så mycket farligare för den ortodoxa läraren, den dag hon upptäcker, att denna lära är idel motsägelse, och att alltsammans i stället för öppnabarelse är en enkel historisk utveckling af flera folks gemensamma föreställningar. Samvetsgrannhet och noggrannhet, förnade med upplysning, tjena förr tviflet än tron.

Hvad mysticismen vidkommer, så går kvinnans anlag icke åt det hållet. Historien räknar bland mystici flera män än kvinnor. Mysticismen näres hos dem, som icke äro i liflig verksamhet, och då kvinnans lif blir mera likt mannens, skall också hennes hufvud upphöra att vara en hemvist för mystiska begrepp.

Och att tro, att kvinnans moraliska kraf ensamt kunna söka sitt stöd i religionen, är ett misstag. Kärlek, medlidsamhet, kyskhet äro fullkomligt oafhångiga af religionen och äro dock grundelementen i hennes moral. — — — — —

* * *

Alexander L. Kiellands nya bok »Sne», tillagnad Björnstjerne Björnson, är utkommen. Författaren vänder sig i densamma skarpt satiriskt mot presterna — mot den verldsåskådning de representera.

* * *

Barnmorskemöte har hållits i Visby, hvarvid frågan om bildandet af en hjelpkassa för barnmorskor på Gotland diskuterades och väckte stort intresse.

I början af nästkommande sommar beslöts afhållandet af nytt möte, då denna och andra frågor för förbättrande af barnmorskornas ekonomiska ställning skulle tagas under behandling.

Mötet var troligtvis ett resultat af det så talrikt besökta barnmorskemötet i somras, i Stockholm, anordnad af fru M. Hedén från Göteborg.

* * *

Nya likbränningsföreningens styrelse har låtit utfärda ett upprop om att ingå i föreningen eller på annatsätt medels gåfvor och materiella sätta föreningen i stånd att uppföra ett likbrännings-tempel. Byggnadstomt fins redan till föreningens disposition.

* * *

Danska studentsamfundet, högt aktadt af den danske arbetaren, har under tre fjerdedels år lemnat rättshjelp till 9,500 obemedlade personer.

* * *

Femton kvinnor studera innevarande hösttermin vid våra universitet: nio i Upsala och sex i Lund.

* * *

Efterföljarsvärdt. Finska studenterna ha haft en sammankomst i och för nykterhetssaken. Det påpekades, hurusom missbruket af starka drycker var allmänt utbredt bland studenterna. »Punschbålen» yttrade en talare. «är den enda källan till glädje vid många studentfester, och särskildt är detta fallet inom sångarkretsarne, hvilket bevisades vid kören M. M:s sista sångarfärd till Stockholm»

För att motarbeta den öfverhandtagande lasten ansågs kamraterna sjelfva böra ingripa. Ett medel till det ondas bekämpande vore bland annat afskaffandet af bränvinsutskänknigen å studenthusrästationen.

* * *

«**Svenska kvinnoföreningen**», som bl. annat tagit sig an Karlsborgs befästning, har i tidningarne gjort ett upprop till «svenska folket» och försäkrar i detta, att det »icke varit något fäfängt begär att vilja spela en roll i dagens politiska frågor, ej heller af öfverdrifven uppskattning af detta bidrags (befästningsbidragets,) rent materiella betydelse» utan af mycket högre bevekelsegrunder, som hon utfärdat uppropet till förmån för Karlsborg. Hon hade dermed velat väcka och underhålla en varm och lefvande fosterlandskärlek.

«Af den uppmuntran, som kommit föreningen till del, har hon känt sig manad att oförtrutet sträfvä för detta mål och söka nya medel för dess vinnande. Ett sådant medel har föreningen trott sig finna i anordnandet af lämpliga föredrag samt spridandet af fosterländska skrifter bland den uppväxande ungdomen».

Men som härtill behöfs penningar, har föreningens styrelse beslutat föranställa en försäljning under november månad af fruntimmersarbeten och andra artiklar.

»**Hervor**», fosterländsk kalender, är titeln på den publikation föreningen utgifver nu till julen. Bidragande äro: professor Winge, C. D. af Wirsén, Augusta Wästfelt, G. Wennerberg, Toivo, G. Lagerbring, Mathilda Roos, G. Björling, Claude Gerard, H. Keyser, R. Melander och K. A. Melin.

* * *

Uppsalaföreningen »Verdandi» har på ett ovanligt talrikt besökt möte diskuterat *samundervisningen*. Man enades enhälligt om samundervisningens riktighet, hvaran diskussionen förnämligast rörde sig om tillämpningen af densamma.

Ett parti tänkte sig samundervisningen kunna lättast åstadkommas på *enskild* väg, genom privata samskolor — möjligen understödda af agitative föreningar. — Ett annat på *offentlig*: statsläroverkens öppnande jämväl för flickor.

Någon egentlig sammanjämkning mellan de båda partierna förekom icke. Ej heller väcktes förslag till resolution. Men som resultat kvarstår, att *Verdandi* omfattar samundervisningens princip och vill dess genomförande, är tveksam om sättet, ej om saken.

Fröknarne *Anna Sandström* (sign »Uffe»), *Anna Whitlock* och *Ellen Key*, hvilka af studenterna inbjudits till mötet, lemnade värdefulla bidrag till diskussionen.

* * *

Föreningen för socialismens utbredande i Sverige är en förening, som bildats i Köpenhamn, och som är i full verksamhet.

* * *

Verldens kvinnors nykterhetsförening.

I no 10, tidningen *Blå Bandet*, läses följande beaktansvärda uppmaning:

I ett föregående nummer har varit införd den petition, som Verldens kvinnors nykterhetsförening ämnar aflemna till verdens alla herskare, regeringar och nationalförsamlingar. Men för att få en sådan petition till stånd, måste föst bildas en svensk gren af nyssnämnda förening. För att åstadkomma en sådan anser jag följande tillvägagående lämpligast: Låt några personer med varut intresse för nykterhetens och sedlighetens befordran sammankalla ett möte för kvinnor, isynnerhet mödrar och uppfostrarinnor. Framställ för dem, huru stor del de kunna taga i nykterhetsverksamheten, huru mycket godt de kunna uträtta genom att med ord och exempel verka på sina män och det uppväxande slägtet. Uppmana dem att ansluta sig till V. Kv. Nykterhetsförening, hvars program i korthet är:

1. Kvinnornas verksamhet bör ej vara inskränkt till framkallandet af en kraftig protest mot rusdryckerna genom att samla namn under petitionen, utan böra de taga nykterheten i dess allmänaste och djupaste betydelse till sin uppgift, enligt 1 Petri 5: 8.

2. Verldens Kvinnoförening är således ej blott en nykterhets- utan och en sedlighetsförening, såsom cirkuläret från Amerika kommer att utvisa.

3. Medlemmarne skola vid sina sammankomster, som ledas uteslutande af kvinnor, bland annat taga i betraktande, hvad som kan göras för ungdomens moraliska lyftning, hvilka hinder för densamma, som kunna förefinnas i hemmet: om ej dessa, däribland dryckenskapen, kunna undanröjas.

4. Medlemmarne böra verka för att man i folkskolan mera praktiskt betonar sjuette budets kraf på renhet, samt att man tydligt framhåller huru dryckenskapen leder till osedlighet och gör att människan förnedrar sig under djuren, hon, som af Gud fått en odödlig ande, hvilken, när den ej när bedöfvad, lider af att regeras af djuriska passioner.

5. De smärre kretsföreningarne hafva äfven till uppgift att anskaffa medel till petitionernas tryckning och till andra utgifter. För att nå detta mål kunde ju medlemmarne, i likhet med föreningen i England och Amerika, erlægga en obetydlig månadsavgift. Bemedlade medlemmar kunna ju beskattas med den ringa afgiften af 10 öre i månaden och de obemedlade med hälften.

6. Hvarje krets-förening bör skaffa sig så många medlemmar som möjligt, emedan man därigenom lättare kan sprida våra intressen bland alla samhällsklassers mödrar. Då årsafgiften är så låg som högst 1,20 lägst 0,60, bör den väl icke kunna afskräcka någon.

7. Hvarje förening har en egen ordförande och sekreterare, som, äfven om föreningen är liten, sköter kassan. Någon vidare styrelse behöfves ej, då medlemmarne hvar i sin mån böra arbeta i nykterhetens och sedlighetens intresse.

Sedan en krets-förening är bildad, torde sekreteraren anmäla medlemmarnes antal till under teknad, som af amerikanska föreningen är ut sedd till generalagent för Skandinavien.

Stockholm, Engelbrekts-gatan 39, i Sept. 1886.

Fru Natalia Andersson-Meijerhjelm.

* * *

Svenska Diakoniss-Sällskapet har genom sin årsberättelse för 1885 änyo låtit oss få ett begrepp om den storartade och vidtomfattande verksamhet, detta sällskap utöfvar.

De s. k. arbetsfälten äro följande: a) *sjukhuset*, hvarest under 1885 blifvit till vård intagna 310 sjuka; läggas härtill de från 1884 kvarliggande 33, så utgör antalet vårdade 343; b) *sjukhemmet*, hvilket öppnades d. 30 nov. 1884, hvarför redogörelsen omfattar endast 1 månad. Hemmet är beräknadt att mottaga 20 obotliga sjuka; c) *barn- och räddningshemmen*, hvarest 1885 vårdades 33 barn, deraf 10 i barnhemmet; d) *Magdalena- och skyddshemmen*, som under 1885 lemnat skydd åt 43 personer, dels minderåriga, dels äldre kvinnor; e) *ålderdomshemmet* för äldre diakonissor, *hushållsskolan*, hvarest flickornas antal under 1885 uppgick till 12. Härtill kommer den verksamhet, som utöfvas utom i Stockholm af diakonissor vid åtskilliga sjukhus, försörjningsanstalter, barnhem, fattighus, arbets- och skyddshem m. m. öfver hela Sverige.

* * *

Judeförföljelsen i Ryssland. Guvernörsstyrelsen i Kiew har genom polisen låtit utfärda befallning, att alla i staden boende judiska köpmän, som ej ega rätt att vistas i staden, inom 1 å 2 veckor skola lemnas densamma.

* * *

Ingenting hjälpte. I Frankrike inträffade för någon tid sedan följande. En fränskild hustru kunde ej i hela den stad, der hon bodde, finna de 2 vittnen som lagen föreskrifver, för att männen skall kunna förklara skilsmässan giltigt.

Förgäfves tog hon sin tillflykt till republikens prokurator med anhållan, att han måtte å embets vägnar skaffa henne de behöfliga vittnena. Han nekade, att slik makt vore honom gifven af lagen.

Då utlofvade hon en hederlig belöring åt den välvillige, som förbarnade sig öfver henne.

Förgäfves! Ej ens guldets makt förmådde ändra meningen i hennes egensinniga fädernestad.

* * *

Stockholmska societetsdamernas matlagningsskola i Arfurstens palats. En matlagningsskola af ovanligt slag har, skrifer Vårt Land, bildats i hufvudstaden. Skolan är icke afsedd för den stora allmänheten, men hon är der-

för icke af mindre gagn. Öfverfältläkaren Edholms fru, född von Heijne, har åtagit sig ledningen, och skolans uppgift är att bibringa såväl fruar som yngre damer af societeten fullständig kunskap i matlagning äfvensom andra i närmaste sammanhang dermed stående hushållsgörömmål. Matlagningsskolan, om vi så må kalla den, har genom hertigens af Gotland tillmötesgående fått åt sig upplåtna tre rum och kök i Arfurstens palats. Der är hon redan under hvarje förmiddag i full verksamhet. Damerne, till antalet omkring 20, göra personligen sina uppköp. Det berättas oss, säger N. D. A., att så väl H. M:t drottningen som H. K. H. kronprinsessan visa mycket intresse för saken.

Reformer i Japan. Aftonbladet skriver: I Japan har bildat sig en välgörenhetskomité, bestående af 36 fruntimmer, hvilken tagit till sin uppgift att genom föranstaltande af basarer och konserter insamla medel, med hvilka barnasyster, folkskolor och skolor grundläggas och underhållas. Den omständigheten, att kvinnorna i Japan sålunda träd ut den tillbakadragenheten, i hvilken de hittills lefvat, är karaktäristisk för den riktning, reformrörelserna i Japan numera tagit.

Från Paris' flickskolor. Paris har beslutat, att i den offentliga undervisningen vid primärskolorna för unga flickor skola obligatoriskt ingå praktiska och teoretiska kurser i hushållning, hygieni och ekonomi.

En liten slöjdarinna med stora anlag — berättar Jämtlandsposten — fins uppe i Hallen. Medan hon, som blott är nio år, vid fäboden vallat korna, har hon roat sig med att göra åtskilliga figurer af trä, allt, utan andra hjälpmedel än en knif. En af dessa bilder, en ko, hvar till en verklig kossa stått modell, har en af den lillas beundrare sändt oss, och det är oss ett nöje att säga, att arbetet är riktigt bra gjort.

Äktenskapsutsigter. I »la Tribune de Genève» läses: Hvar finna kvinnor lättast en make? I Amerika och Australien blir väl svaret i de flesta fall, då som bekant, kvinnobrist der råder.

Men som dessa länder äro något aflägsna, vilja vi ur statistiken söka finna ett svar på, hvar i Europa flickorna ha de största utsigterna.

Det är i Ryssland och Serbien man gifter sig lättast, 100 å 115 giftermål på 10,000 innevånare. I ordningen derefter komma Ungern och Tyskland. I Österrike, Italien, Schweiz och Frankrike äro utsigterna ännu drägliga. Men i Grekland, Sverige och Irland äro de ofantligt små. Ryssland och England äro ett sant Eldorado för ungdomar, som vilja gifta sig under 20 år.

Italien erbjuder den mest skriande opropor­tion mellan könsens ålder. Hvarje år ser man 4 å 500 »gossar» på 70 år eller mer, som taga unga flickor till hustrur. 6 å 7,000 kvinnor, som passerat det ödesdigra 45:te året, finna ännu en make. Men (är då kvinnan klokare än mannen?) knappast 50 kvinnor, som passerat 70:de året, gifta sig årligen.

I alla länder, der äktenskapsskillnad råder, gifta sig fränksilda kvinnor lättare än enkorna. Det land, der äktenskapets band lättast brytas, skulle vara Schweiz (af 20 slutar ett med skilsmessa), om ej Berlin funnes.

Arbetsbrist. I Köpenhamn har enligt 40 köpenhamnska fackföreningar, med en sammanlagd arbetspersonal af 29,635 personer, lemnats intyg att för närvarande finnas bland dem minst 8,381 arbetslösa eller omkring 28 procent.

Två tjänstflickor från Honum i Danmark hade straffats med fängelse. Den ena för det att hon på en port skrifvit: »ned med Estrup!» Den andra för det hon med lugn åskådat detta. För någon tid sedan frigåvos de.

Med anledning häraf ha kvinnor från Horsens och dess omnejd skänkt dem hvar sitt vackra cylinderur med följande inskription: »Grundlovstro Kvinder agter Deres Djervhed. 1886.»

Hr. Hjalmar Branting är utsedd till redaktör af tidningen »Socialdemokraten.»

INNEHÅLL: N. J. Nørhund: Fredstanken og Opdragelsen. — Saxon: En bröllopsdag. — Literatur. — Diskussionsafdelning: Röster från Finland: I anledning af ett förslag i No: 20 af »Framåt.» — En vän af »Framåt.» Fråga till »Framåt» redaktion. — Redaktionen: Svar till en vän af Framåt.» — Jacob C-r: Till förf. af »Pyrrhussegrar.» — En af Framåt» läsare: Några anmärkningar med anledning af Pyrrhussegrar. — Redaktionen: Matlagningsskola för kvinnor af arbetsklassen. — När och Fjärran

Red. af Alma Åkermark.

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode 35 öre. Lösnummer: 25 öre. Annouspris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser mottagas å »Framåt» annonsbyrå, Kungsgatan 60, alla hvardagar kl. 5—6 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvände man sig till Frk. Alma Åkermark, 2:dra Långgatan 40, Göteborg (träffas tisdag och fredag 1—2 e. m.)

Prenumerationsanmälan:

Framåt

anmäler härmed till prenumeration sin andra årgång:

Tidskriften skall innehålla: sjelfständiga uppsatser, bref från in- och utlandet, poesi, skisser och noveller, literaturanmälan och notisafdelning; hvarjemte den fortfarande som hittills skall hålla sina spalter öppna för **fritt meningsutbyte**.

Medarbetare i tidskriften äro:

Victor Rydberg, Anne Ch. Edgren, Carl Snoilsky, Anton Nyström, Math. Roos, A. F. Åkerberg, Georg Nordensvan, Hellen Lindgren, Ola Hansson, Axel Lundegård, G. af Geijerstam, K. af Geijerstam, Ernst Ahlgren, Saxon (Johan Lindström), Skjalf, Stella Kleve, Eva Vigström (Ave), Amanda Kärfstedt, A. U. Bååth, Cecile Gohl, Ellen Fries, Ellen Key, Elin Améen, Eva Brag, Helen Nyblom, Cecilia Holmberg f. Bååth, Claes Lundin, Robinson, Tor Hedberg, Johan Nybom, Oskar Levertin, Anna A., Anna Vahlenberg (Rien), Elna, Björnstjerne Björnson, Jonas Lie, Kristoffer Janson, Kristian Gloerson, Irgens Hansen, U. E. Berner, Amalie Skram, Alvide Prydz, Margarete Vullum, Clara Tschudi, Gina Krog, G. Brandes, S. Schandorph, Edv. Brandes, C. E. Jensen, Herman Bang, John Paulsen, N. J. Nørlund, Anna Brøsbøll, Rafael Hertzberg, Gerda von Mickwitz m. fl.

Tidskriften utkommer den 1 & 15 i hvarje månad i *16-sidigt kvartformat*, således tillsammans **384** sidor, till det billiga priset af kr. *3,50* för år, jemte 35 öre i postarvode. Halfår kronor *1,75*.

Prenumerationsställen: alla postanstalter inom *Sverige, Norge, Finland och Danmark*; boklådorna samt å tidskriftens byrå, *Göteborg, Kungsgatan 60*.

Tidskriften, som åtföljes af **vidhäftadt annonsblad**, är särdeles lämplig för annonsering.

Passande **Julgåfva**.

Göteborg i oktober 1886.

Redaktionen.

Hos postanstalter och återförsäljare:

Jörgens Stockholms-bref.

Bihang till posttaxan n:o 4. För år: kr. 2: 25. För kvartal: kr. 1 —. Lösnummer: 10 öre. Ut-delas i Stockholm alla torsdagsaftnar.

Pikant läsning, dito annonstidning särdeles för finare herrartiklar.

Har innehållit bland annat fr. o. m. n:o 23, Mecklenburgska målet i nytt ljus.

Förläggare, utgifvare och redaktör:

GEORG LUNDSTRÖM.

Tidningen

är oberoende; omutbar, personlig; vaken, nykter, glad, obesvärad, elegant och argstint; hatar inte gammalt godt, fruktar ej nytt dito; älskar tukt och ordning. afskyr falsk filantropi lika mycket som djur-plågeri; är mera republikansk än demokratisk; afskyr vensterservilism, aktar högeropposition; kurtiserar ingen samhällsklass eller nationalitet; bekrigar framför allt det grundlagsstridiga skrifvardömet och den falskeligen s. k. frihandeln; försvarar i synnerhet de lägre statstjenarnes rätt till lagens skydd; vill ha de högre dito åter ställda under lagens straff, i allt ersättningskyldige och åtalbara vid underrätt af hvar och en förfördelad; vill ej ge ett öre till hofvet, kyrkan, armén och flottan, eller pension åt kungens förtroendeman.

Meddelande från Göteborgs Djurskyddsförening.

Vänliga råd till

Husmödrar, Husmamseller, Kokerskor m. fl.

Vid inköp af lefvande fisk bör man tillse, att den väges i nät eller dylikt, och ej låta säljaren sticka besmanskroken mellan gälarna på fisken, hvilket är ett mycket grymt djurplågeri. Då lefvande fisk hembäres, bör det ske i korg el. d.; man bör aldrig bära eller låta bära den med krok, stucken in mellan gälarna, eller med fingrarna i öngropen. Detta är äfven djurplågeri. Genast efter hemkomsten bör man döda fisken och ej låta honom ligga och plågas med kvalfull död; sedan kan man rengöra den vid lägligt tillfälle. Dödandet bör ske på det sätt, att man med en skarp knif afskär halskotan strax nedom hufvudet, äfven bör man göra ett djupt snitt strax ofvan stjertfenan, der tvenne blodådror finnas, hvarigenom blodet afrinner. Fisken är nu känslöös, äfven om han sprattlar något.

Fisk bör aldrig lefvande flås eller fjällas. Hvad **ål** beträffar, bör den skäras i bitar, och först efter kokningen bör skinnet aftagas. På detta sätt behandlad ål är mera närande, ity att afskinnad ål under kokningen förlorar närande beståndsdelar som stanna i spadet. Vill man nödvändigt flå den, så bör sådant ske efter dödandet, på sätt förut är sagdt.

Vid kokning af **Hummer, Krabbor** och **Kräftor** bör man tillse, att vattnet är i kokning, innan djuren ilägges, på det döden må följa så fort som möjligt. Att deremot nedlägga de stackars lefvande djuren i vatten, som sedan bringas i kokning är mycket grymt.

Vid uppköp af lefvande **Fjäderfä** bör man tillse, att säljaren ej bortrycker några fjädrar på djuret för att låta köparen se, om kroppen är hvit. Detta är äfven djurplågeri. Köparen bör äfven tillhålla säljaren att ej binda djurens ben och låta djuren sedan ligga i korgen och plågas. Ett sådant behandladt djur ger aldrig sund föda, ty djuret ängslas och vändas under denna tortyr, och detta verkar menligt på köttet. Djuren böra vara fria och lediga i burar eller lådor och försedda med vatten. Djuren böra hemföras i korgar; man bör ej bära dem i benen med hufvudet nedåt — ett grymt sätt att forsla djur; — hemförda böra djuren få gå lediga och fria, till dess de slagtas. Detta senare bör ske med en skarp yxa mot en slät kubb; hufvudet afskiljes med ett enda hugg, djuret hålles i fötterna, till dess blodet är afrunnet, och bör dessförinnan ej kastas, hvarigenom fjädrarne nedsölas af blod. Köpandet af småfoglar bör alldeles upphöra. Dessa små djur äro till föga nytta i hushållet, men af oberäkneligt gagn i naturens stora hushållning. Detta gäller isynnerhet om talgoxar och andra insektätande foglar, hvilka genom förstörandet af ägg och larver uträtta, hvad tusentals menniskor ej kunna göra. Låter man blott bli att köpa dem, inställer sig nog dödandet af dem.

Göteborgs Djurskyddsförening hoppas, att dessa välmenta råd skola af vederbörande iakttagas, samt att dessa anvisningar alltid äro tillgängliga i köken och flitigt läsas af dem det vederbör.

I sammanhang härmed meddelas, i hvilka månader några af de fisksorter, som torgföras i Göteborg, äro bäst.

Aborre, gös: största delen af året.

Braxen: augusti och september.

Gädda: större delen af året.

Horngädda: aug. och sept., men är endast tillgänglig hos oss i maj.

Hvilling: större delen af året.

Hälleflundra: årets förste och fem sista månader.

Kolja: årets trenne första och fyra sista månader.

Lake: årets fyra sista månader.

Lax: mars—juli.

Laxöring: mars—juli.

Långa: årets fyra första och fyra sista månader.

Makril: maj, sept., okt. och nov, men är ej tillgänglig hos oss mer än i maj—juli.

Piggar: årets fyra första och tre sista månader.

Rödspotta: alla månader utom maj och juni.

Slättvar: årets fyra första och tre sista månader.

Torsk: d:o d:o d:o

Tunga: årets fem första och tre sista månader.

Ål: sept., okt., nov., men vanligen god hela året om.